

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

RAPORT ALTERNATIV

prezentat de Oficiul

Avocatului Poporului

către Comitetul ONU pentru Eliminarea

Discriminării față de Femei

(sesiunea 93 din 5-30 octombrie 2026)

Cuprins

Contextul elaborării raportului.....	3
Despre Oficiul Avocatului Poporului.....	4
Accesul la justiție.....	4
Violența bazată pe gen împotriva femeilor.....	5
Educația	7
Angajarea.....	8
Sănătatea.....	10

Contextul elaborării raportului

Prezentul raport alternativ este elaborat de OAP în baza art.16 lit. h¹⁾ din Legea nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)¹, în contextul examinării de către Comitetul ONU pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare față de Femei a celui de-al șaptelea raport periodic al Republicii Moldova. Raportul oferă o perspectivă independentă asupra implementării de către Stat a obligațiilor asumate în temeiul Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și evidențiază principalele aspecte care, în opinia OAP, necesită atenția Comitetului.

Metodologia utilizată se bazează pe analiza cadrului normativ, a datelor statistice oficiale și constatările OAP din exercitarea mandatului său. Sursele primare includ vizite de monitorizare, examinarea cererilor, audiențele, acordarea asistenței persoanelor și autosesizări, precum și rapoartele tematice, speciale, de vizită și anuale elaborate de OAP.

Raportul valorifică, în special constatările Ombudsmanului acumulate din anul 2025 și Observațiile Finale asupra celui de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova.²

Ombudsmanul subliniază că prezentul raport nu include date/informații privind respectarea drepturilor în regiunea din stânga Nistrului (regiunea transnistreană), întrucât nu are acces fizic și informațional efectiv pentru a desfășura activități de monitorizare în acest teritoriu. Totodată, reprezentanța din teritoriu (Varnița) a OAP, continuă să depună eforturi pentru a colecta informații și a afla situația reală din această regiune. OAP își exprimă îngrijorarea cu privire la accesul limitat la instituțiile din regiune și la lipsa unor mecanisme independente de monitorizare, circumstanțe care ridică semne de întrebare în ceea ce privește respectarea efectivă a drepturilor garantate de Convenție.

Prin urmare, **colectarea și dezagregarea datelor** rămâne o provocare pentru autorități, limitând identificarea și monitorizarea inegalităților și a formelor de discriminare cu care se confruntă femeile. Din perspectiva drepturilor femeilor și al ABDO, datele dezagregate sunt esențiale pentru evidențierea diferențelor dintre femei și bărbați, identificarea vulnerabilităților și evaluarea impactului diferențiat al politicilor.

În scopul facilitării acestui proces, OAP în cooperare cu OHCHR, Consiliul pentru Egalitate și Biroul Național de Statistică a inițiat un proces de definitivare a patru seturi de indicatori sensibili la drepturile omului, vizând următoarele domenii: dreptul la educație, dreptul la securitate socială, dreptul la sănătate, precum și prevenirea torturii și a pedepselor ori tratamentelor inumane sau degradante. Această inițiativă se fundamentează pe angajamentele asumate de Republica Moldova în cadrul Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, care presupun implementarea politicilor publice în deplină conformitate cu obligațiile internaționale ale statului în domeniul drepturilor omului. Totodată, inițiativa vizează dezvoltarea unor date dezagregate de înaltă calitate, accesibile, relevante și fiabile, care să permită monitorizarea eficientă a progresului și să contribuie la realizarea principiului „nimeni nu este lăsat în urmă”.

Astfel, Ombudsmanul recomandă colectarea și publicarea sistematică a datelor dezagregate, inclusiv după sex, vârstă și alte caracteristici relevante, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor femeilor.

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147958&lang=ro#

² https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FMDA%2FCO%2F6&Lang=en

Despre Oficiul Avocatului Poporului

OAP este Instituția Națională de Protecție a Drepturilor Omului, cu un mandat constituțional³ și statut autonom față de alte autorități și instituții publice, indiferent de tipul și structura acestora.

Oficiul activează în conformitate Principiile de la Paris. Reacreditată în 2023 cu statutul „A”,⁴ fapt ce confirmă angajamentul său ferm față de independență, pluralism și eficiență în promovarea și protejarea drepturilor omului în Republica Moldova.

În activitatea sa, Ombudsmanul se conduce de prevederile Constituției, Legea nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul),⁵ Legea nr.164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a OAP⁶ și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Ombudsmanul examinează cereri, solicită informații și documente de la autorității, precum și audiază persoane cu funcții de răspundere pentru elucidarea circumstanțelor cazurilor examinate.

În 2025, Ombudsmanului i-au fost adresate 953 de cereri de către persoane fizice, dintre care **342 au fost depuse de femei**. În **semestrul I al anului 2026**, OAP a recepționat **634 de cereri**, dintre care **241 din partea femeilor**, invocând încălcări privind dreptului la viață și integritate fizică, dreptul la un proces echitabil, dreptul la ocrotirea sănătății și dreptul la muncă.

Constrângeri financiare și capacitate instituțională: OAP continuă să se confrunte cu deficite bugetare și insuficiență de personal. În 2025, aproximativ 15% din buget au fost destinate renovării sediului, iar 85% pentru exercitarea mandatului. În 2026, ponderea alocată renovării a crescut la aproximativ 43%, astfel încât 57% din buget au rămas disponibile pentru exercitarea mandatului. Totodată, doar 48 din cele 56 de funcții ocupate sunt acoperite financiar, ce presupune aproximativ 14% dintre funcțiile ocupate nu beneficiază de acoperire financiară. Structura de personal a OAP a fost modificată în 2026, numărul de funcții crescând de la 72 la 75, în contextul consolidării mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate⁷, însă doar 59 (75%) sunt ocupate.

În 2025, Ombudsmanul a instituit un grup de lucru pentru elaborarea conceptului mecanismului independent de monitorizare prevăzut la art. 33 alin. (2) din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Conceptul este în curs de definitivare și presupune modificarea Legii nr. 52/2014.

Accesul la justiție

Prin Legea nr.252/2025⁸ au fost extinse instrumentele legale de prevenire și combatere a violenței. Ombudsmanul constată alinierea standardelor Convenției de la Istanbul, prin introducerea răspunderii penale pentru formele de violență digitală, hărțuirea și distribuirea imaginilor intime fără consimțământ, extinderea protecției împotriva violenței economice, psihologice și sexuale, precum și prin consolidarea accesului victimelor la mecanisme judiciare eficiente, inclusiv prin aplicarea imediată a ordinului de protecție.

Ombudsmanul atrage atenția asupra necesității unui răspuns proporțional la violență în familie: art.78¹ din Codul contravențional, care prevede sancționarea **maltratării sau a altor acțiuni violente comise de un membru al familiei, care au provocat vătămare neînsemnată a integrității**

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro

⁴ <https://ganhri.org/wp-content/uploads/2023/11/SCA-Report-Second-Session-2023- EN.pdf>

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141519&lang=ro#

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120702&lang=ro

⁷ <https://www.parlament.md/preview?id=b6cfd5fd-966d-4790-9cc0-6b12d8a6049f&url=https://ep-sp.parlament.md/materials/639173304202744617/Documents/20260811120913.docx&method=GetDocumentContent>

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150197&lang=ro

corporale, cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40-60 de ore sau cu arest contravențional de la 7-15 zile.

Ombudsmanul recomandă monitorizarea aplicării acestei norme pentru a asigura protecția efectivă a victimelor și prevenirea repetării actelor de violență.

Potrivit raportul CNAJGS pentru anul 2025⁹, din numărul total de 47.148 cazuri de acordare a asistenței juridice calificate, 9.388 cazuri au beneficiat femeii (circa 20%), iar în 3.767 (circa 8%) au avut ca beneficiari victimă/parte vătămată, dintre care 2.474 victime ale violenței în familie. Aceste date evidențiază importanța asistenței juridice ca instrument de facilitare a accesului la justiție și necesitatea asigurării accesului efectiv al femeilor, în special al victimelor violenței, la servicii juridice accesibile și de calitate.

Violența bazată pe gen împotriva femeilor

Potrivit IG Poliției,¹⁰ în trimestru I 2026 au fost înregistrate 5.033 informații/adresări privind relații defectuoase în familie (+0,6%), dintre care 272 cazuri au fost autosesizările ale Poliției. La fel, au fost înregistrate 380 de infracțiuni de violență în familie (393 victime: 311-femeii, 48-copii și 34-bărbați) și 491 de contravenții privind violența în familie (+8,9% față de 2025). Datele prezentate reconfirmă că femeile continuă să reprezinte majoritatea victimelor violenței în familie, evidențiind caracterul de gen al fenomenului și necesitatea consolidării măsurilor de prevenire, protecție și responsabilizare a agresorilor.

Studiul național privind intersecțiile dintre violența împotriva femeilor și violența împotriva copiilor¹¹ evidențiază caracterul interconectat al celor două fenomene și necesitatea unui răspuns instituțional integrat. Analiza relevă că intervențiile pentru femei și copii sunt încă frecvent dezvoltate separat, deși aceștia pot fi expuși violenței în același context familial. Din perspectiva protecției fetelor, această abordare este deosebit de relevantă, întrucât violența experimentată în copilărie poate constitui atât o încălcare actuală a drepturilor, cât și un factor de vulnerabilitate la violență ulterior în viață.

Parlamentul a adoptat în lectură finală proiectul de lege nr.70 pentru consolidarea cadrului legal privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, incriminând violența digitală, actele de persecuție (art. 169¹ din Codul penal) și a căsătoriei forțate (art. 167¹ din Codul penal cu circumstanță agravantă în cazurile comise împotriva copiilor) și reglementând măsuri de protecție aplicabile victimelor violenței digitale. Ordonanța de protecție a fost extinsă până la 6 luni, iar în art. 134²⁷ Codul penal a fost introdusă noțiunea de „femicid”.

OAP apreciază aceste modificări drept măsuri importante pentru consolidarea protecției juridice a femeilor și fetelor și pentru adoptarea cadrului normativ național la standardele Convenției de la Istanbul.

Ombudsmanul recomandă monitorizarea aplicării practice a noilor prevederi și evaluarea în continuare a cadrului legislativ, în vederea asigurării unei protecții efective împotriva tuturor formelor de violență bazată pe gen.

Cazul *G.M. și alții împotriva Republicii Moldova* a scos la iveală consecințele grave ale **lipsei de protecție a femeilor cu dizabilități intelectuale din instituțiile rezidențiale și psihiatrice**. Trei rezidente ale instituției neuropsihiatrice din Bălți au fost violate de un medic șef și, ulterior, supuse unor avorturi forțate; una dintre ele a fost, de asemenea, supusă unei contracepții fără consimțământ.

⁹ https://www.cnaigs.md/uploads/asset/file/ro/3232/Raport_anual_de_activitate_2025.pdf

¹⁰ <https://politia.md/sites/default/files/media/documents/2026-05/34-1-2962%20int.%2015.04.2026.pdf>

¹¹ <https://moldova.unfpa.org/en/publications/national-study-%E2%80%9C-intersection-violence-against-children-and-women-republic-moldova%E2%80%9D>

CtEDO a constatat încălcări ale art. 3 din CEDO, inclusiv pentru că autoritățile nu au reușit să prevină astfel de abuzuri și să desfășoare o investigație eficientă.

La mai bine de două decenii de la evenimentele care au stat la baza cauzei G.M. și alții, vulnerabilitățile structurale care au permis ca abuzurile grave să rămână nedetectate sau să fie abordate în mod inadecvat continuă să fie vizibile în sistemul de îngrijire rezidențială din Moldova

Vizitele de monitorizare efectuate de OAP în instituțiile rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități, au identificat probleme sistemice: **deficiențe în identificarea, documentarea și, în special, raportarea externă a cazurilor de abuz, violență și a altor incidente grave către autoritățile competente.** Înregistrarea internă a incidentelor nu este întotdeauna urmată de sesizarea autorităților de resort, ceea ce generează riscul ca acestea să rămână neinvestigate. Constatările vizitei din 2026 la Centrul de plasament temporar pentru adulți cu dizabilități din Bădiceni evidențiază gravitatea acestor probleme.¹² Centrul deținea registre privind leziuni corporale, altercații, acte de violență, hărțuire și viol. OAP a constatat că raportarea către autoritățile de aplicare a legii era „deficitară sau inexistentă”, iar cazurile grave rămăneau neraportate și neanchetate. Registrul din 2025 conținea un caz de viol între rezidenți, raportat de supraviețuitoare, dar nesemnlat autorităților competente. Mecanismele de raportare prezentau deficiențe: cutiile pentru reclamații erau rar utilizate de rezidenți din cauza barierelor de comunicare, iar recurgerea la telefon sau la ajutorul altor rezidenți implica riscuri de represalii. Aceste constatări arată că registrele și procedurile interne sunt insuficiente, fără mecanisme accesibile, confidentiale și independente de raportarea a abuzurilor precum și fără sesizarea promptă a autorităților și investigarea eficientă a cazurilor de abuz și violență.¹³

Ombudsmanul recomandă elaborarea unor proceduri clare și uniforme care să reglementeze raportarea și investigarea actelor de violență și abuz, precum și a unor mecanisme care să asigure că fiecare incident grav este sesizat fără întârziere autorităților competente și urmat de măsuri de protecție adecvate.

Violența sexuală și exploatarea copiilor în mediul online afectează disproporționat fetele. Potrivit raportului SigurOnline Hotline 2025, 87,59% dintre materialele raportate privind abuzul sexual asupra copiilor reprezentau fete(10.206 materiale), iar 71% - materiale autoproduse evidențiind necesitatea prevenirii, educației digitale, și a unui cadru juridic adaptat inclusiv materialelor generate sau manipulate prin inteligența artificială.¹⁴

Potrivit datelor UNICEF în 2026¹⁵, aproximativ 1.000 de copii sunt anual victime ale infracțiunilor, aproape o treime sunt victime ale infracțiunilor sexuale, fetele adolescente fiind disproporționat afectate¹⁶. Extinderea serviciilor de tip Barnahus este importantă, dar este necesar accesul echitabil la servicii specializate pentru toți copii, inclusiv al fetelor din mediul rural.

Programul de parenting¹⁷ trebuie să integreze mai eficient egalitatea de gen, responsabilităților de îngrijire și relațiile de putere din familie precum și mecanisme de referire către servicii specializate. Pentru fetele din mediul rural, sunt esențiale intervenții comunitare, accesibile și sensibile la gen, care să consolideze capacitatea fetelor de a identifica situațiile de abuz și de a solicita protecție și asistență.¹⁸

¹² <https://ombudsman.md/post-document/raport-privind-vizita-de-follow-up-centrul-de-plasament-temporar-pentru-persoanele-cu-dizabilitati-adulte-badiceni-soroca/>

¹³ <https://ombudsman.md/post-document/raport-privind-vizita-de-monitorizare-efectuata-la-centrul-de-plasament-temporar-pentru-persoane-cu-dizabilitati-adulted-in-s-brinzeni-r-edinet-din-data-de-25-mai-2026/>

¹⁴ https://lastrada.md/storage/factsheet/380/SigurOnline_Hotline_RAPORT_2025_FINAL.pdf

¹⁵ <https://www.unicef.org/moldova/en/press-releases/government-moldova-germany-and-unicef-open-southern-regional-integrated-assistance>

¹⁶ <https://www.unicef.org/moldova/en/press-releases/strengthening-support-child-survivors-sexual-abuse-moldova>

¹⁷ <https://www.unicef.org/moldova/media/21446/file/Review%20ENG%20online.pdf>

¹⁸ <https://www.unicef.org/moldova/en/media/19121/file/Case%20study%20final.pdf>

Educația

Potrivit BNS, în 2025¹⁹ femeile reprezentau **53,4% din totalul salariaților implicați în activitatea de cercetare-dezvoltare**, iar în rândul cercetătorilor ponderea femeilor era de **52,9% superioară celei a bărbaților**, înregistrând aceeași valoare ca și în 2024. Femeile reprezentau **55,8% dintre cercetătorii cu titlul științific de doctor**. Persistă însă diferențe semnificative în funcție de domeniul științific: femeile constituie **24,9% dintre cercetătorii din domeniul științelor ingineresti și tehnologice**, comparativ cu **68,8% științele sociale** și **62,4% științele medicale**, ceea ce arată necesitatea încurajării fetelor spre STEM și combaterii stereotipurilor de gen.

Rata a **abandonului școlar** a constituit 0,08% în semestrul I al anului de studii 2025–2026 (222 de elevi din 295.085, dintre care **92-fete** și 130-băieți) și de 0,09% în semestrul II (261-elevi din 295.104, **dintre care 100-fete** și 161-băieți).²⁰

Astfel, dintre elevii aflați în abandon școlar, 34 din 222 erau de **etnie romă** în semestrul I, iar în semestrul II numărul a crescut la 49 din 261.

Principalele cauze ale abandonului în semestrul I și II: plecarea peste hotare 43,2%/35,2 %, refuzul părinților 18,9%/16,9%, starea materială precară 8,6%/8,8%, nereușita școlară 3,6%/7,7 și alte cauze 25,7%/31,4%. Totodată, cel puțin 5% din copii sunt angajați în câmpul muncii, proporția elevilor angajați crește odată cu vârsta: 14% dintre elevii de 17 ani și 23% dintre elevii de 18 ani; 11% dintre elevi, în special cei cu vârsta peste 16 ani, absentează ocazional din cauza nemulțumirii față de calitatea procesului educațional, considerând lecțiile plictisitoare și neadaptate nevoilor lor. **Fetele și tinerele rome** sunt expuse în special riscurilor de **abandon școlar, sărăcie intergenerațională și căsătorii timpurii**. Participarea **copiilor romi** la învățământul primar și gimnazial a crescut semnificativ, **continuarea studiilor la nivel liceal rămâne foarte redusă**, iar abandonul școlar afectează în mod deosebit fetele rome. Programele de burse și educație accelerată urmăresc îmbunătățirea accesului și continuității educaționale.

Cadrul legal privind **protecția copiilor împotriva violenței** este asigurat de Codul Educației, Legea nr.140/2013, HG nr.270/2014 și actele normative ale MEC privind intervenția în cazurile de abuz și violență. Din 2022, legislația include și definiția bullying-ului, fiind aprobată prin Ordinul MEC nr.1024/2022 metodologia de prevenire și combatere a acestuia.

Potrivit rapoartelor semestriale ale MEC²¹, în instituțiile de învățământ sunt înregistrate anual aproximativ 8000 de cazuri suspecte de violență față de copii.

¹⁹ https://statistica.gov.md/ro/activitatea-de-cercetare-dezvoltare-in-anul-2025-9454_62421.html

²⁰ https://mec.gov.md/sites/default/files/2_-_abandon_sem.i_2025-2026.pdf

²¹ <https://mec.gov.md/ro/content/prevenirea-si-combaterea-violentei-0>

Anul de studii	Formele de violență							Total cazuri			Sursa sesizării		Decizia în urma evaluării			
	Fizică	Psihologică	Sexuală	Bullying	Neglijare	Exploatare muncă	Trafic, prostituție	Fete	Băieți	Total copii	Cadru didactic	Colaborator al ÎI	Părinți	Copii	Examinarea în ÎI	Referirea cazului
2023-2024 Semestrul I	1297	782	15	475	870	17	4	1120	2701	3821	2059	412	481	869	3340	481
2023-2024 Semestrul II	1721	732	20	613	1084	23	0	1336	2857	4193	2348	405	568	872	3501	692
2023-2024 Total	3018	1514	35	1088	1954	40	4	2456	5558	8014	4407	817	1049	1741	6841	1173
2024-2025 Semestrul I	1718	631	15	587	827	6	0	1225	2559	3784	1912	295	578	999	3298	486
2024-2025 Semestrul II	1523	710	8	695	852	10	0	1182	2616	3798	1896	305	454	965	3154	616
2024-2025 Total	3241	1341	23	1282	1679	16	0	2407	5175	7582	3808	600	1032	1964	6452	1102
2025-2026 Semestrul I	1639	577	8	521	861	5	0	1069	2542	3611	1919	222	436	1023	3039	613

Din perspectiva de gen, în semestrul I al anului de studii 2025–2026 au fost înregistrate **3611 cazuri suspecte de violență față de copii, (1069 victime fete și 2542 băieți)** majoritatea de violenței fizice, dar și cazuri de violență psihologică, bullying și violență sexuală.

Ombudsmanul Copilului a constatat, în urma analizei cazurilor de violență față de copii comise de cadre didactice, că instituțiile de învățământ recurg rar la concedierea acestora, limitându-se, de regulă, la sancțiuni disciplinare. De asemenea, unele cadre didactice se reangajează în alte instituții de învățământ. Astfel, Ombudsmanul Copilului apreciază includerea în Planul de acțiuni al MEC pentru 2025²² a creării unui registru național al angajaților implicați în cazuri de violență.

Angajarea

Privind prevenirea și sancționarea hărțuirii și discriminării la locul de muncă, în 2025, prin Legea nr.194/2025²³ (aliniată la Convenției OIM nr.190/2019), Codul muncii a fost completat cu interzicerea violenței și hărțuirii în muncă, indiferent de forma, frecvența sau intensitatea. Angajatorii sunt obligat să asigure un mediu de muncă sigur, sănătos și lipsit de violență și hărțuire, și să aplice proceduri confidențiale de raportare și investigare.

Totodată, art.55 alin.(1) lit.i) și j) din Codul contravențional²⁴ prevede sancțiuni pentru neaplicarea măsurilor de prevenire și combatere a discriminării și hărțuirii sexuale, precum și pentru împiedicarea sesizării acestora, cu amenzi de 30–60 de unități convenționale pentru persoanele

²² https://mec.gov.md/sites/default/files/final_plan_de_actiuni_mec_2025_.pdf

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150193&lang=ro#

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=155852&lang=ro#

fizice, 70-120 de unități convenționale pentru persoanele cu funcție de răspundere și 150–240 de unități convenționale pentru persoanele juridice.

Privind concilierea vieții de familie și profesională, Legea nr.46/2022²⁵ a completat Codul muncii²⁶ (art.10 alin.(1) lit. c¹ și art.252²⁷), prin Hotărârea nr.572/2023²⁷ și Legea nr.367/2022, care reglementează serviciile alternative de îngrijire a copiilor. Aceste reprezintă un progres în reducerea obstacolelor cu care se confruntă părinții, **în special femeile**, la participarea pe piața muncii. Programul Național „Servicii de creșe publice - Părinți angajați, copii la creșe”, are scop extinderea serviciilor de creșă pentru copiii cu vârsta de până la 3 ani, sporind accesul la servicii de îngrijire timpurie și revenirea mai devreme a mamelor în câmpul muncii. Astfel, rata de ocupare a femeilor cu copii mici între 0-6 ani a crescut de la 39,4% (2019), la 50,7% (2024). Programului va crea/reabilita 155 grupe de creșă, de care vor beneficia peste 3.100 de copii, sprijinind aproximativ 6.000 de părinți.²⁸

Potrivit BNS²⁹, în 2025, rata de ocupare a femeilor a fost de 36,5%, comparativ cu 44,5% în rândul bărbaților, cu un decalaj de gen de 8 puncte procentuale. Deși, **femeile au reprezentat 52,8% din numărul mediu total de salariați, acestea au câștigat în medie cu 15% mai puțin decât bărbații** (aproximativ 14.400 de lei față de 17.000 de lei).³⁰ Respectiv se evidențiază persistența decalajelor privind participarea și salarizarea femeilor pe piața muncii. Aceste decalaje sunt influențate și de responsabilitățile familiale fiind principale cauze a inactivității economice pentru 51,9% femei inactive de 25-54 ani, comparativ cu 2,1% bărbați.³¹ Cu toate acestea, legislația prevede drepturi parentale pentru ambii părinți, inclusiv concediul paternal și posibilitatea utilizării concediului pentru îngrijirea copilului de către oricare dintre părinți.

În cazul **femeilor rome, rata angajării este foarte scăzută**, în principal din cauza nivelului redus de educație și a participării informale la piața muncii. Accesul la indemnizații de șomaj este, de asemenea, limitat.

Serviciul de „Asistență personală” este puternic feminizat, 80% dintre asistenții personali fiind femei.³² Insuficiența, subfinanțarea și capacitatea limitată a serviciilor de suport, în special a serviciului „Respiro”, transferă în mod disproporționat responsabilitățile de îngrijire asupra femeilor, contribuind la epuizarea fizică și psihică a acestora și limitându-le posibilitatea de a participa în condiții de egalitate la viața profesională și socială. Nivelul scăzut al remunerării pentru serviciul de asistență personală, predominant prestat de femei, perpetuează inegalitățile, economice de gen, limitând accesul acestora la venituri, oportunități profesionale și dezvoltare în carieră și afectând acumularea drepturilor de securitate socială. Asigurarea unor servicii de îngrijire accesibile, precum și a unei remunerări adecvate pentru munca de îngrijire, reprezintă o condiție pentru garantarea egalității de șanse și a independenței economice a femeilor.

În 2025, OAP a elaborat studiul **„Evaluarea națională de bază privind afacerile și drepturile omului în Republica Moldova”**³³ evidențiază o serie de vulnerabilități structurale cu care se confruntă femeile în domeniul muncii. Potrivit studiului, persistența inegalităților de gen pe piața

²⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130448&lang=ro

²⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151096&lang=ro#

²⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139046&lang=ro

²⁸ <https://social.gov.md/comunicare/comunicate/rezultatele-apelului-de-proiecte-pentru-dezvoltarea-serviciilor-publice-de-crese-din-tara-in-cadrul-programului-national-servicii-de-crese-publice-parinti-angajati-copii-la-crese/>

²⁹ https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-ocuparea-si-somajul-in-anul-2025-9430_62388.html

³⁰ <https://moldova1.md/p/83871>

³¹ https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617_62343.html?fbclid=IwY2xjawQYzThleHRuA2FlbQlxMABicmlkETFJSmZCT01ZWVFFtjRSUzFWc3J0YwZhcHBfaWQQMjlyMDM5

³² https://www.gov.uk/government/publications/monitoring-reports-for-the-return-of-funds-by-the-uk-to-moldova/monitoring-report-3-ensuring-the-sustainability-of-the-personal-assistance-social-services?utm_source=chatgpt.com

³³ <https://ombudsman.md/evaluarea-nationala-de-baza-privind-afacerile-si-drepturile-omului-in-republica-moldova/>

muncii, inclusiv diferențe salariale, acces limitat la ocupare și povară disproporționată a responsabilităților de îngrijire, situații accentuate fiind în mediul rural.

Potrivit CNAS³⁴ în perioada 01.01.2025–01.10.2025, indemnizație unică la nașterea copilului au fost în total 24.394 de persoane (24.391-femei, 3-bărbați), indemnizație pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani 24.566 de beneficiari (18.304-femei, 6.262-bărbați), iar indemnizația lunară de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină, 1.418 de beneficiari (1.378-femei, 40-bărbați).

Prin Legea nr.195/2022, Codul muncii a fost completat a fost completat cu prevederi privind formulele flexibile de muncă, destinate inclusiv persoanelor cu responsabilități familiale: munca la distanță, munca la domiciliu, regimul flexibil, timpul parțial și săptămâna de lucru comprimată.

Datele reflectă că, în pofida existenței unui cadru legislativ care recunoaște drepturi parentale ambilor părinți și introduce mecanisme de flexibilizare a muncii, responsabilitățile de îngrijire continuă să fie asumate **preponderent de femei**. Această situație evidențiază persistența rolurilor tradiționale de gen și impactul disproporționat al responsabilităților familiale asupra participării economice a femeilor. Din perspectiva abordării bazate pe drepturile omului, asigurarea egalității de gen presupune nu doar garantarea formală a unor drepturi egale, ci și adoptarea unor măsuri efective care să faciliteze repartizarea echitabilă a responsabilităților familiale, concilierea vieții profesionale cu cea de familie și participarea egală a femeilor și bărbaților pe piața muncii.

Ombudsmanul recomandă autorităților competente să consolideze măsurile pentru asigurarea principiului remunerării egale pentru muncă egală sau de valoare egală între femei și bărbați, inclusiv prin monitorizarea și evaluarea periodică a diferențelor salariale de gen. Totodată, recomandă extinderea serviciilor de îngrijire a copiilor și promovarea formulelor flexibile de muncă, în vederea asigurării unei participări egale a femeilor și bărbaților pe piața muncii.

Sănătatea

În domeniul sănătății sexuale și reproductive, cadrul normativ permite întreruperea voluntară a sarcinii, inclusiv la cerere până la 12 săptămâni, precum și în alte situații prevăzute de legislație. În perioada pandemiei COVID-19, avortul medicamentos prin telemedicină a fost utilizat pentru a facilita accesul la servicii de sănătate reproductivă în contextul restricțiilor de mobilitate și al accesului limitat la instituțiile medicale. Practica a continuat și ulterior, până la începutul anului 2025³⁵.

La 23.01.2025, Ministerul Sănătății a emis Ordinul nr.45 pentru modificarea Ordinului nr.766/2020 privind Standardul privind întreruperea sarcinii în condiții de siguranță, prin care a fost sistată efectuarea avortului medicamentos prin telemedicină de către prestatorii de servicii medicale, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare³⁶. Această modificare impune o atenție sporită asupra accesibilității efective a serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă, în special pentru femeile și fetele aflate în situații de vulnerabilitate sau care întâmpină bariere geografice, economice ori de mobilitate.

În Raportul anual din 2025,³⁷ Ombudsmanul Copilului a evidențiat importanța educației sexuale în prevenirea abuzului sexual asupra copiilor, aceasta fiind inclusă în programele școlare prin disciplinele obligatorii: Biologie, Dezvoltarea personală, precum și prin disciplina opțională Educația pentru sănătate. Potrivit informațiilor prezentate Ombudsmanul Copilului de către MEC, în

³⁴ <https://old.cnas.gov.md/doc.php?l=ro&idc=244&id=7282&t=/Statistica/Informatia-privind-beneficiarii-de-pensii-alocatii-sociale-si-indemnizatii-adresate-familiiilor-cu-copii-aflati-la-evidenta-CNAS-la-situatia-01102025>

³⁵ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur59/9404/2025/en/>

³⁶ <https://ms.gov.md/wp-content/uploads/2025/02/45-23.01.2025.pdf>

³⁷ <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2025/>

2025, a inițiat revizuirea curriculumului pentru alinierea educației sexuale și reproductive la standardele internaționale.

Accesul **romilor la sănătate** rămâne limitat de probleme privind asigurarea medicală și vaccinarea copiilor. Un rol important în facilitarea accesului persoanelor din comunitățile rome la educație, servicii de sănătate și servicii sociale îl au **mediatorii comunitari** și educaționali, a căror rețea s-a extins.

Persistența sarcinii adolescente relevă necesitatea consolidării accesului adolescenților la informații corecte și servicii de sănătate sexuală și reproductivă adaptate vârstei. Potrivit datelor UNFPA, în 2025 în Republica Moldova au fost înregistrate aproximativ 1.100 de nașteri în rândul mamelor sub 20 de ani, iar rata natalității în rândul fetelor de 15-19 ani a constituit 15,6 la 1.000.³⁸ Aceste date justifică consolidarea educației sexuale comprehensive, și a serviciilor confidențiale, accesibile și adaptate nevoilor adolescenților.

Domeniul sănătății mintale: În 2025, OAP a elaborat *Raportul tematic privind evaluarea cadrului normativ și a mecanismelor instituționale de prevenire, identificare și gestionare a violenței în contextul tulburărilor mintale, precum și a măsurilor de protecție a copiilor în situații de risc cu elaborarea de recomandări pentru consolidarea politicilor publice și respectarea drepturilor omului*³⁹, care analizează funcționarea acestor servicii și mecanismele de intervenție în comunitate.

Raportul tematic constată că, deși cadrul normativ național prevede proceduri pentru violența domestică, inclusiv în contextul tulburărilor mintale (Ordinul MS nr.1167/2019 privind intervenția în cazurile de violență în familie, Ghidul de intervenții în urgențe psihiatrice)⁴⁰, implementarea rămâne fragmentară, lipsesc instrumente standardizate de evaluare a riscului, aceasta fiind realizată mai ales în context de internare sau urgență, iar identificarea timpurie a riscului în comunitate rămâne limitată.

Ombudsmanul recomandă autorităților să consolideze serviciile comunitare de sănătate mintală prin îmbunătățirea identificării timpurii și evaluării riscurilor de violență, precum și prin asigurarea continuității îngrijirii.

³⁸ <https://moldova.unfpa.org/en/news/%E2%80%9CSometimes-question-can-prevent-abuse%E2%80%9D-how-out-school-comprehensive-sexuality-education-helps>

³⁹ <https://ombudsman.md/post-document/raport-tematic-evaluarea-cadrului-normativ-si-a-mecanismelor-institutionale-de-prevenire-identificare-si-gestionare-a-violentei-in-contextul-tulburarilor-mintale-precum-si-a-mecanismelor-de-protect/>

⁴⁰ https://sanatatemintala.md/images/documente/Ghid_urgente_tipar.pdf